

KADIN AKADEMİSYENLERİN EBEVEYNLİK ALGISI VE AKADEMİK KARİYERLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA: FIRAT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Damla TOPÇU¹
Hatice PEKİNCE²

Öz

Kadın akademisyenlerin ebeveynlik algılarının ve akademik kariyerlerinin anlaşılmasına çalışıldığı bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma Fırat Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiş ve 11 kadın akademisyen (anne) araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme tekniği kullanılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılarak veriler toplanılmıştır. Araştırma verileri MAXQDA Programı'ndan yararlanılarak tematik olarak analiz edilmiştir. Araştırmada beş tema belirlenmiştir. Bunlar; kadın akademisyenlerin ebeveynlikte güçlü ve zayıf yönleri, ebeveynlikte karşılaşılan zorluklar ve başa çıkma stratejileri, çocukların sosyokültürel, manevi ve akademik eğitimi, ebeveynlikte yararlanılan destek ve kaynaklar, akademik kariyer ve ebeveyn olma şeklindedir. Araştırmada kadın akademisyenlerin ebeveynlikte pratiklik, empati yapabilme, zamanı iyi değerlendirme ve otoriter olma gibi güçlü yönleri; duygusal olma, çocukların hastalanması, zaman yönetimi zorlukları ve düşük tahammül gibi zayıf yönlerinin olduğu belirlenmiştir. Kadın akademisyenlerin ebeveynlikte, duygusal yük, çocuklara yeterli vakit ayıramama, çocukların yemek seçmesi, ayrımcılık algısı, inatlaşma ve kaygılanma gibi zorluklar yaşadıkları saptanmıştır. Ayrıca kadın akademisyenlerin; çocuklarının çok yönlü eğitimleri için çeşitli yöntemler kullandıkları ve ebeveynlik becerilerini geliştirmek için kişisel gelişim kitapları, sosyal medya, psikologlar, eğitim ve seminerler gibi kaynaklardan yararlandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmada, anneliğin akademik kariyer üzerinde bazı olumsuz etkiler yaratabileceğine dair bulgular da elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademisyen kadın, ebeveynlik algısı, akademik kariyer.

¹ Öğr. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, Kovancılar Meslek Yüksekokulu, Evde Hasta Bakımı Prog., E-posta: dtopcu@firat.edu.tr , ORCID: 0000-0002-1594-6806

² Öğr. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, Kovancılar Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Prog., E-posta: hpekince@firat.edu.tr , ORCID: 0000-0001-8942-7630

TOPÇU, D., PEKİNCE, H. (2025) Kadın Akademisyenlerin Ebeveynlik Algısı ve Akademik Kariyerleri Üzerine Nitel Bir Araştırma: Fırat Üniversitesi Örneği. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25 (Aile Özel Sayısı Cilt-1), 153-185. DOI:10.21560/spcd.vi.1643758

A QUALITATIVE STUDY ON FEMALE ACADEMICS' PERCEPTION OF PARENTING AND THEIR ACADEMIC CAREERS: THE CASE OF FIRAT UNIVERSITY

Abstract

Qualitative research method was used in this study, which attempted to understand the parenting perceptions and academic careers of female academics. The research was conducted at Firat University and 11 female academicians (mothers) constituted the study group. In the study, in-depth interview technique was used as data collection technique and data were collected using a semi-structured interview form. The research data were analysed thematically using MAXQDA software. Five themes were identified in the study. These are; strengths and weaknesses of female academics in parenting, difficulties encountered in parenting and coping strategies, sociocultural, spiritual and academic education of children, support and resources used in parenting, academic career and being a parent. In the study, it was determined that female academics had strengths in parenting such as practicality, empathy, good use of time and being authoritative, and weaknesses such as being emotional, children getting sick, time management difficulties and low tolerance. It was found that female academics experienced difficulties in parenting such as emotional burden, inability to allocate enough time for children, children's food choices, perception of discrimination, stubbornness and anxiety. It has been determined that female academics employ various methods to support their children's multidimensional education and utilize resources such as personal development books, social media, psychologists, training programs, and seminars to enhance their parenting skills. The study also found that motherhood may have some negative effects on academic career

Key Words: *Academic woman, perception of parenting, academic career.*

GİRİŞ

Kadın akademisyenler, eğitim ve araştırma süreçlerinde önemli roller üstlenirken, toplumsal cinsiyet rolleri gereği ev ve aile sorumluluklarını da dengelemek zorunda kalmaktadırlar. Bu bağlamda, annelik ve akademik kariyerin kesişimi, kadın akademisyenlerin ebeveynlik algısını etkilemektedir.

Ebeveynliğe ilişkin kendilik algısı, aile temelli araştırmaların temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu kavram, bireyin bakım verici rolünü ne ölçüde yeterli bulduğunu, bu rolden ne derece doyum sağladığını, bakım verme sürecine yaptığı yatırımları ve diğer sosyal roller (örneğin eş, çalışan, arkadaş) ile ebeveynlik rolü arasında kurduğu dengeyi kapsayan çok boyutlu bir yapıdır. Söz konusu algı yalnızca ebeveynin benlik hissini değil, aynı zamanda ebeveynlik davranışlarını, bu davranışların biçimlenmesini ve güdülenmesini de doğrudan etkilemektedir (Bornstein et al., 2003; Güler, 2007; MacPhee et al., 1996).

Bu bağlamda, araştırmanın odağında yer alan anneliğe yönelik kendilik algısı; kadının kendisini bir anne olarak ne derece yeterli gördüğü, annelik rolünden elde ettiği tatmin düzeyi, bu role yönelik yaptığı kişisel ve duygusal yatırımlar ile annelik dışındaki sosyal rollerini (eş, çalışan, birey vb.) annelikle nasıl dengelediği gibi unsurlara dayanmaktadır. Annelik bağlamındaki bu kendilik algısı, ebeveynlik zihniyetinin yapı taşını oluşturmaktadır (Bornstein and Cote, 2004). Ebeveynlik her ne kadar başlı başına bir meslek olarak kabul edilse de, tıpkı diğer meslek gruplarında olduğu gibi, akademisyenlik gibi yoğun emek ve sorumluluk gerektiren alanlarda da çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır.

Akademisyenlik, bireylerden hem derin bir sorumluluk bilinci hem de yoğun emek talep eden, çeşitli etkinliklerle zenginleşen bir meslek olarak ifade edilebilir (Yıldız, 2014). Ayrıca akademisyenlik, öğretim, bilimsel araştırma ve inceleme yapma, kitap ve makale yazma, bildiri hazırlama gibi etkinliklerin yoğunluğuyla, bireyin özel yaşamına çok az yer bırakabilecek kadar büyük bir sorumluluk, özveri ve tutku gerektiren bir meslek olarak da tanımlanmaktadır (Aytaç vd., 2001). Baruch ve Hall (2004), akademisyenliğin geleneksel ofis çalışma saatlerinin ötesine geçtiğini ve yalnızca fiziksel bir ofis ortamını kapsamadığını ifade etmektedir. Akademik kariyerde ilerleme ise bireyin

performansına dayanmakta olup, akademisyenlikte başarı genellikle üretilen ve yayınlanan çalışmalarla ölçülmektedir.

Araştırmalar, kadın akademisyenlerin annelikte birlikte artan ev içi sorumlulukları ve toplumsal beklentiler nedeniyle zaman yönetimi ve profesyonel kimliklerinde zorluklar yaşadıklarını göstermektedir (Ward ve Wolf-Wendel, 2012). Ayrıca akademisyen anneler akademik ilerleme beklentileri, mesai saatleri dışında çalışmanın gerekliliği, çalışma ortamındaki olumsuzluklar, kadın olmanın getirdiği ek sorumluluklar ve annelik rolünün yüklediği sorumluluklar gibi zorluklar da yaşamaktadır (Karakuş, 2016; Mendeş, 2017; Beigi vd., 2018; Wolf-Wendel ve Ward, 2006). Yapılan çalışmalarda akademisyen annelerin, artan sorumluluklarla birlikte hem kendilerine hem de çocuklarına yeterli zaman ayıramadıkları ve akademik kariyerin yeterli bir anne olmaya engel olabileceği belirtilmektedir (Jensen, 2014; Masika vd., 2014). Bu doğrultuda akademisyen kadınların evliliği veya çocuk sahibi olmayı erteledikleri, evli ve çocuğa sahip olan (Wolf-Wendel ve Ward, 2006, Bilge vd., 2020) kadınların ise akademik ilerlemelerinin yavaşlayabildiği bilinmektedir (Jensen, 2014).

Kadın akademisyenlerin, ev hayatı ile akademik kariyerleri arasında sıkışmalarına neden olan çoklu roller, onların yaşamında ciddi zorluklara yol açmaktadır. Bu çoklu rollerin yarattığı yük, kadın akademisyenleri akademik ortamda idari sorumluluklardan uzaklaşmaya, annelik görevlerini yeterince yerine getiremedikleri endişesine kapılmaya veya çocuklarıyla geçirdikleri zamanın akademik çalışmalardan çaldığı düşüncesiyle vicdan azabı yaşamaya sürüklemektedir (Yıldız, 2018). Dolayısıyla kadın akademisyenlerin çoklu rolleri, kariyer ve aile yaşamı arasında baskı oluştururken suçluluk duygusu yaşamalarına da neden olmaktadır. Hem akademik kariyerlerini hem de annelik sorumluluklarını bir arada sürdüren kadınlar, hem kendilerinin (Rice, vd., 2020; Çam ve Yıldırım, 2010) hem de çocuklarının gelişimini (duygusal/ sosyal) olumsuz etkilemektedir (Baykal vd., 2011; Ergöl, vd., 2012; Yalçın ve Demirekin, 2013).

Annelik, kadın akademisyenlerin akademik kariyerlerinde önemli bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Yapılan araştırmalar, kadın akademisyenlerin annelik sürecinde akademik üretkenliklerinin azalabildiğini

ve doğum izni sonrası akademik hayata dönüşlerinde zorluklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Özbilgin ve Healy, 2004). Toplumsal cinsiyet rolleri de kadın akademisyenlerin kariyer süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Yıldız (2018) tarafından yapılan bir araştırma, Türkiye’de kadın akademisyenlerin toplumsal cinsiyet normları nedeniyle çoklu sorumluluklarla karşı karşıya kaldığını ve akademik camiada erkek meslektaşlarına kıyasla daha az temsil edildiklerini göstermektedir (Yıldız, 2018). Diezmann ve Grieshaber (2010) tarafından yapılan bir çalışmada, kadın akademisyenlerin erkek meslektaşlarına kıyasla akademik başarıları konusunda daha fazla özgüven eksikliği yaşadıkları belirlenmiştir. Özellikle annelik sürecinde kadın akademisyenlerin akademik üretkenliklerinin düşmesi, akademik camiada erkek egemen normların varlığı nedeniyle bir dezavantaj olarak algılanabilmektedir (Pamuk Döşlü, 2024). Bu bağlamda, akademiye kadınların ilerlemesini kısıtlayan “cam tavan” sendromu (glass ceiling) ve “delik boru” (leaky pipeline) metaforları, akademik yükselişte kadınların önüne çıkan sistematik engelleri açıklamak için sıklıkla kullanılmaktadır (Suğur ve Cangöz, 2016).

Kadın akademisyenlerin akademik kariyerlerinde karşılaştıkları zorlukların büyük bir kısmı toplumsal cinsiyet rolleri ve akademik camiada var olan yapısal engellerden kaynaklanmaktadır. Özellikle annelik süreci, kadın akademisyenlerin akademik üretkenliğini etkileyebilmekte ve ebeveynlik becerilerini zayıflatabilmektedir. Birçok araştırmada da akademisyenliğin ve annelik rolünün etkilendiğine dair bulgulara rastlanılmaktadır (Memiş Doğan ve Temiz Arslan, 2023; Yıldırım ve Demirkol, 2024; Yıldız, 2018). Bu nedenle, kadın akademisyenlerin akademik kariyerlerini destekleyici politikaların geliştirilmesi, annelik süreçlerinde akademik desteğin artırılması ve esnek çalışma koşullarının sağlanması, akademisyen kadınların hem ailede hem de akademik hayatta daha güçlü bir şekilde yer almalarına katkıda bulunacaktır.

Bu araştırmada akademisyen kadınların ebeveynlik algılarını ve akademik kariyerlerini anlamak amaçlanmıştır. Araştırmada akademisyen ebeveyn (anne) olmanın ebeveynlik algısını ve akademik kariyeri nasıl etkilediği incelenmiştir. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Kadın akademisyenlerin ebeveynlikte güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
- Kadın akademisyenler çocuklarının eğitimlerine (sosyal, kültürel, manevi, akademik) yönelik neler yapmaktadır?
- Kadın akademisyenler ebeveyn olarak kendilerini yeterli hissetmektedirler mi?
- Kadın akademisyenlerin ebeveynlikte karşılaştıkları zorluklar nelerdir?
- Kadın akademisyenlerin akademik çalışmalarla ilgilenirken ebeveyn (anne) rolleri etkilenmektedir mi?
- Kadın akademisyenlerin akademik kariyerlerinde ebeveynliğin etkisi nedir?

YÖNTEM

1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, bireylerin yaşam deneyimlerini ve sosyal ilişkilerini ayrıntılı olarak inceleme amacı taşımaktadır (Seggie ve Bayyurt, 2021). Nitel araştırma yöntemi, birinci elden veri toplama imkânı sunarak (Neuman, 2017), bireylerin yaşam deneyimleri hakkında doğrudan bilgi edinmeyi sağlamaktadır (Punch, 2014). Bu çalışmada kadın akademisyenlerin yaşam deneyimlerinden hareketle ebeveynlik algıları anlaşılmasına çalışıldığı için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş ve araştırma yorumsamacı yaklaşımla kurgulanmıştır.

Araştırmada fenomenolojik desen uygun görülmüştür. Fenomenolojik araştırma, bir ya da birkaç kişinin yaşanmış deneyimlerinden ortak anlamlar çıkarmayı hedeflemektedir (Creswell, 2016: 77). Bu araştırmada kadın akademisyenlerin ebeveynlik algılarına yönelik ifadelerinden ortak anlamlar çıkarmak amaçlandığı için fenomenolojik desen tercih edilmiştir.

2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Fırat Üniversitesi'nde çalışan ve ebeveyn (anne) olan kadın akademisyenler oluşturmuştur. Araştırmada katılımcılar rastgele seçilmiş olup herhangi özel bir kriterle belirlenmemiştir. Çalışma

grubunun oluşturulmasında gönüllülük esas alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 11 kadın akademisyenden oluşmuştur.

Etik nedenlerden dolayı katılımcıların kimliklerinin açığa çıkarılmaması için, katılımcılar görüşme sırasına göre kodlanmıştır. Örneğin, ilk görüşülen katılımcı “K1” olarak kodlanmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Gör. Kodu	Yaş	Evlilik Süresi (yıl)	Çocuk Sayısı	Akademisyen olarak Çalışma Süresi (yıl)	Çalıştığı Bölüm	Görüşme Süresi (dk.)
K1	37	15	2	5	Yönetim ve Organizasyon	21.25
K2	46	19	2	11	Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri	24.13
K3	48	19	2	20	Yönetim ve Organizasyon	27.54
K4	35	10	1	13	Eczacılık Fakültesi	27.43
K5	37	13	3	4	Yönetim ve Organizasyon	22.56
K6	40	13	3	10	Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri	30.17
K7	39	13	2	10	Çocuk Gelişimi	23.08
K8	40	12	1	15	Su Ürünleri Fakültesi	20.36
K9	31	6	1	8	Eczacılık Fakültesi	21.59
K10	38	8	2	8	Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri	20.56
K11	34	7	1	3	Sağlık Bakım Hizmetleri	19.03

Araştırmanın çalışma grubu 11 kadın akademisyenden oluşmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri şu şekildedir: Katılımcıların yaşları 31-48 yaş aralığında olup, evlilik süreleri 6-19 yıl aralığındadır. Katılımcıların çocuk sayısı 1-3 aralığındadır. Katılımcıların akademik olarak çalışma süreleri 4 ile 20 yıl aralığındadır. Katılımcıların 3’ü Yönetim ve Organizasyon, 3’ü Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri, 2’si Eczacılık Fakültesi (Farmakoloji + Farmasötik Toksikoloji), 1’i Su Ürünleri Fakültesi (Hastalıklar A.B.D), 1’i Sağlık Bakım Hizmetleri, 1’i de Çocuk Gelişimi bölümünde çalışmaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerin süresi 19.03 ile 30.17 dakika aralığındadır.

3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, nitel araştırma yönteminin derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Derinlemesine görüşme yapılırken araştırmacılar tarafından önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu pilot çalışma ile test edilmiş ve görüşme soruları gözden geçirildikten sonra asıl görüşmelere başlanılmıştır.

Araştırma verileri 05 -20 Ocak 2025 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler katılımcıların müsait oldukları zaman diliminde çalıştıkları kurumda kendi odalarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler katılımcıların rızası alınarak kayıt altına alınmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplama süreci, verilerin yeterli doygunluğa ulaşması ve tekrarların başlamasıyla sona erdirilmelidir (Charmaz, 2006'dan akt. Creswell, 2013). Bu araştırmanın veri doyumuna ulaşmasından dolayı 11. görüşmeden sonra görüşmeler sonlandırılmıştır.

4. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin tematik analizi yapılmıştır. Tematik analiz, verilerdeki temaları belirlemeye ve ortaya çıkarmaya odaklanmaktadır. Niteliksel analizlerde fikirler, kodlar, temalar ve kategoriler verilerin tekrar tekrar okunması sonucunda oluşmaktadır (Kümbetoğlu, 2017). Bu çalışmada elde edilen veriler metin haline getirildikten sonra MAXQDA Nitel Veri Değerlendirme Programı'ndan yararlanılarak kodlar belirlenmiş ve bu kodları temsil eden temalar ortaya çıkarılmıştır. Bu temalar araştırmanın kuramsal çerçevesi ve amacı doğrultusunda yorumlanmıştır.

5. Geçerlilik, Güvenirlik ve Etik Onay

Nitel araştırmalarda geçerliliği sağlamanın yollarından biri dış denetimlerdir. Dış denetim, araştırma sürecinin ve sonuçlarının, dışarıdan bir danışman veya denetçi tarafından incelenmesi ile yapılmaktadır. Objektif bir inceleme yapılabilmesi için, denetçinin araştırmayla doğrudan bir bağlantısının olmaması gerekmektedir (Creswell, 2016: 252). Bu çalışmada, nitel araştırmalar yapan ve araştırmayla doğrudan bir bağlantısı bulunmayan bir öğretim elemanı, araştırma sürecini ve sonuçlarını incelemiştir.

Nitel araştırmalarda güvenilirlik de önemlidir. Güvenirlik için araştırmacının araştırmanın yöntemini, verilerini, araştırmada alınan kararları yazılı hale getirmesi ve diğer araştırmacıların incelemesine imkân sağlaması gerekmektedir (Shenton, 2004). Nitel araştırmalarda güvenilirlik çeşitli stratejilerle sağlanmaktadır. Bu stratejilerin başında, verilerin toplanmasında ses kayıt cihazı kullanılması ve verilerin yazıya geçirilmesi gelmektedir. Bu yöntem güvenirliliği artırmaktadır. Ayrıca, kodlayıcılar arasındaki görüş birliği de araştırmanın güvenirliliğini pekiştirmektedir (Creswell, 2016: 253). Araştırmada veriler iki turda kodlanmış ve araştırmacılar arasında görüş birliği sağlanmıştır.

Etik Onay: Bu araştırma için Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 2025/01 sayılı oturum ve 22 nolu kararı ile etik izin alınmıştır.

BULGULAR

Katılımcılara sorulan sorular ve alınan cevaplardan MAXQDA Nitel Veri Değerlendirme Programı'ndan yararlanılarak kodlar çıkarılmış ve temalar belirlenmiştir. Araştırmada 5 tema belirlenmiştir. Bunlar; “kadın akademisyenlerin ebeveynlikte güçlü ve zayıf yönleri”, “ebeveynlikte karşılaşılan zorluklar ve başa çıkma stratejileri”, “çocukların sosyokültürel, manevi ve akademik eğitimi”, “ebeveynlikte yararlanılan destek ve kaynaklar”, “akademik kariyer ve ebeveyn olma” şeklindedir. Araştırmanın kod bulutu Şekil 1’de gösterilmektedir.

söylenilebilir ancak uzun vadede çocuklarda özgüven düşüklüğüne neden olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcılara ebeveynlikte zayıf yönlerinin neler olduğu sorulmuş ve katılımcıların bazıları duygusal olmalarını ebeveynlikte zayıf yönleri olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların otoriter davranışlar sergiledikten sonra içsel olarak duygusal bir tepki verdikleri ancak otoriterliğin korunması için duygusal zorluklarla başa çıkmaya çalıştıkları görülmektedir. Katılımcıların bazıları çocukların hastalanmasını ve mental olarak yorgun olmalarını en zayıf yönleri olarak belirtmişlerdir. Çocuklar hastalandığında ebeveynlerin endişe ve kaygı duydukları, çocukları için bir şey yapamayacaklarını düşündükleri, kendilerini yetersiz ve suçlu hissettikleri görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının sağlığıyla ilgili bu duygusal zorlukları yaşamaları, onların iyiliğini ne kadar önemsediklerini ve onlara ne kadar değer verdiklerini göstermektedir. Katılımcıların bazıları ise zaman yönetimini yapamamayı ve tahammüllerinin zamanla azalmış olmasını zayıf yönleri olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların zaman yönetimini yapamıyor olmaları hem çocukları ile yeterli zaman geçiremediklerini hem de kendilerine vakit ayıramadıklarını göstermektedir. Bu durumda zaman yönetimi konusunda yaşanan zorluğun, hem duygusal hem de mental olarak ebeveynleri zorladığı söylenilebilir. Ayrıca, akademisyen bir ebeveyn olarak gün içinde hem mental hem de fiziksel olarak yorgun düşülmesi, tahammül eşiğini düşürmekte ve bu da çocuğa tahammül etme süresini azaltmaktadır. Ebeveynlerin tahammüllerinin azalması, çocuğa yeterli vakit ayrılmamasına ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin zedelenmesine neden olabileceği söylenilebilir. Katılımcıların ebeveynlikte güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin tematik veriler Tablo 2' de gösterilmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Ebeveynlikte Güçlü ve Zayıf Yönlerine İlişkin Görüşleri

Ebeveynlikte Güçlü ve Zayıf Yönler ile İlgili Tema ve Alt Temalar	Katılımcılar	F
Güçlü Yönler		
İhtiyaçların karşılanması (maddi-manevi, öz bakım)	K1, K2, K9, K10	4
Pratiklik, hızlılık	K6, K8, K9, K10	4
Empati yapabilme	K3, K9, K10, K11	4
Zamanı iyi değerlendirme	K6, K7, K10, K11	4
Otoriter olma	K5, K6, K11	3
Zayıf Yönler		
Duygusal olma	K3, K5	2
Çocukların hastalanması	K2, K10	2
Mental yorgunluk	K1, K2, K9	3
Zaman yönetimini yapamama	K1, K2, K4, K5, K7	5
Tahammülsüzlük / sabrın azalması	K4, K7, K9, K11	4

Katılımcıların ebeveynlikte en güçlü yönlerine ilişkin ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir:

*“En güçlü olarak şunu görüyorum, çocuklarımin **öz bakımlarını en azından yetiştirebildiğimi**, bu akademik hayatın içinde **çocukların yemelerinin, içmelerinin, çamaşırlarının, evin düzeninin aksamadığını, bunları yetiştirebildiğimi düşünüyorum. Günün sonunda çok yorgun olsam da.**” (K1)*

*“En güçlü yönüm **empati yapabilme** yani hem eşim ve hem çocuklarıma **empati** yapabilmem. Çocuklarla ilgili özellikle sıkıntılı olduğu zaman hemen **empati yaparım**. Hemen küçüklüğüme giderim ya da kendi gençliğime giderim yani ben de olsaydım böyle yapıyordum tarzında onları yargılamadan mutlaka **empati** yaparım.” (K3)*

“Pratiklik konusunda çok güçlü hissediyorum kendimi. Hızlı, daha hızlı olmayı, zamanı iyi kullanmayı, değerlendirmeyi öğrendim anne olduktan sonra.” (K6)

“Bir de aslında ne kadar tam sağlayamadığımı düşünsem de otoriter olmaya çalışıyorum. Hani kurallarını ve sınırlarını bilen bir çocuk yetiştirebileyim diye. Ebeveynlikte en güçlü yönüm bence bu. Otoriter olmak.” (K11)

Katılımcılar, ebeveynlikte güçlü yönlerini ifade ederken çocuklarının günlük ihtiyaçlarını düzenli bir şekilde karşılayabilme, pratiklik, empati yapabilme ve zamanı iyi değerlendirebilme, otoriter olma gibi güçlü yönlerini vurgulamışlardır. Bu güçlü yönlerin, çocukların sağlıklı ve düzenli bir yaşam sürmelerine katkıda bulunduğu ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin güçlenmesini sağladığı görülmektedir. Genel olarak, ebeveynlerin bu özelliklerinin, hem çocukların hem de ailenin genel refahını olumlu yönde etkilediği söylenilebilir.

Katılımcıların ebeveynlikte en zayıf yönlerine ilişkin ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir:

“Çocuklar hasta olduğu zaman kendimi çok zayıf hissediyorum. Yetemeyeceğim bir şey olduğunu düşünüyorum. Ateşi yükseldiği zaman o zamanlar zayıf hissediyorum.”(K2)

“Zayıf yönümse otoriter olduğum için duygusal oluyorum kendi içimde. (Davranışı sergiledikten sonra mı duygusal oluyorsunuz?) Evet, çok duygusal oluyorum. Çok mu sert oldum ya da bu kadar nizami olmaya gerek var mı o konuda sürekli içimde bir şey yaşıyorum maalesef.” (K5)

“En zayıf yönüm de özel vakit geçirme. Özellikle küçük oğlum bugün annemle bu oyunu oynadık, şu kitabı birlikte okuduk diyebileceği çok az anısı var maalesef. Çünkü 24 saate her şeyi yetiştirebilmek adına 24 saate sığdıramıyoruz. Yani mental olarak yetmiyoruz. (...). Kendime de vakit ayıramıyorum açıkçası. Zaman konusunda kendimi zayıf hissediyorum. 24 saatteki zaman yönetimini biraz yapamıyorum.” (K1)

“...Ama zayıflık olarak çok çabuk sinirleniyorum artık. Tahammül eşğim aşırı düşük.” (K4)

Katılımcılar, ebeveynlikte zayıf yönlerini ifade ederken duygusal olma, çocukların hastalanması, zaman yönetimi zorlukları ve düşük tahammül eşiği

gibi konuları vurgulamışlardır. Duygusal olma ve otoriterlik, içsel çatışmalara yol açarken, çocukların hastalanması ebeveynlerde endişe ve yetersizlik hissi yaratmaktadır. Zaman yönetimi eksikliği, hem çocuklarla yeterince vakit geçirememeye hem de kişisel zaman bulamamaya neden olmaktadır. Tahammül eşiğinin düşmesi ise ebeveyn-çocuk ilişkisinde sorunlara yol açabilmektedir. Bu zayıf yönler, ebeveynlerin çocuklarına olan sevgilerini ve onların iyiliğine ne kadar değer verdiklerini gösterirken, aynı zamanda duygusal ve mental olarak zorlandıklarını da ortaya koymaktadır.

Katılımcılardan K9 modern zamanın dayatmış olduğu birtakım öğretilerin ebeveynlikte yetersiz hissetmeye neden olduğunu “*Daha çok annelik benim için yetersizlik duygusu olarak hissettiriyor. Güç değil de tam tersi, yetersizlik. Evet, yetersiz olarak hissediyorum. Çünkü işte modern zamanın dayadığı bazı öğretiler var, annelere. Çocukları organik beslemeliyiz, onlarla her gün etkinlik yapmalıyız, zihinsel gelişim için şu kadar kelime kullanmalıyız...*” sözleriyle ifade etmiştir.

Katılımcıların bazıları çocuklarına yeteri kadar vakit ayıramadıkları için kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Çocuklarına yeterli vakit ayırabilen ebeveynlerin çocuklarının yaşlarına uygun ev içi ve mekân dışı aktiviteler yaptıkları görülmektedir. Bazı katılımcılar kitap okuma, birlikte kahvaltı ve yemek hazırlama, pasta ve kurabiye yapma, birlikte temizlik yapma, birlikte evde film izleme, kutu oyunları ve oyun hamuru ile oynama gibi ev içi aktiviteler yaptıklarını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra bazı katılımcılar yine çocuklarının yaşlarına ve hava koşullarına göre alışverişe, yemeğe, sinemaya, tiyatroya, kırtasiyeye, tatile gitme gibi dış mekân etkinlikleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin çocuklarıyla kaliteli vakit geçirmelerinin, çocukların hem duygusal hem de sosyal gelişimlerini olumlu etkilediği söylenebilir. Aynı zamanda, bu aktivitelerin ebeveynlerin kendilerini daha yeterli ve tatmin olmuş hissetmelerine yardımcı olduğunu söylemek de mümkündür. Katılımcıların ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir:

*“Akşam **kitap okuyoruz, akıl oyunları** falan oluyor. En çok hayal ettiğim, vakit ayırdığım zamanlarda, fırsat buldukça uno oynuyorum küçük oğlumla. “Anne gel monopoly oynayalım, uno oynayalım” dediği zaman evde onu yapıyoruz. Bazen birlikte pasta yapıyoruz, birlikte **kahvaltı***

hazırlıyoruz. Ben temizlik yaptığımda bana yardım etmek istediğinde tamam diyorum. Eline süpürgeyi veriyorum evi süpürüyor, tozu alıyor. Birlikte benimle bir şey yapma hissiyatı oluşsun diye bunları yapıyoruz. Evde yapabileceklerimiz kısıtlı zaten.” (K1)

*“Bizimkiler büyüdüğü için en çok sevdikleri şey **yemeğe ve tatile gitmek**. Bunu mutlaka her sene birkaç defa, tatili senede iki defa yapmaya çalışıyoruz.” (K2)*

*“Mesela beraber **sinemaya gitmeyi** seviyoruz. Beraber birlikte etkinlikler yapıyoruz. Tabii, ondan sonra mesela gece canımız paça istediği zaman paça içmeye giden anne oğlu yani o şekilde.” (K8)*

2. Ebeveynlikte Karşılaşılan Zorluklar ve Başa Çıkma Stratejileri

Katılımcılara ebeveynlikte karşılaştıkları zorlukların neler olduğu sorulmuş ve katılımcıların bazıları ebeveynlikte karşılaştıkları en büyük zorluğun duygusal yük, zamanı yönetememe, çocuklara yeterli vakit ayıramama olduğunu belirtmişlerdir. Çalışan ebeveyn olma, çocukların ihtiyacı olduğu anlarda, onların özel zamanlarında yanlarında bulunamamayı beraberinde getirmektedir. Bu durum, ebeveynlerin duygusal yorgunluk yaşadıklarını göstermektedir. Katılımcıların bazıları çocukların yemek seçmesini, ayrımcılık yapıldığını düşünmelerini zorluk olarak ifade etmişlerdir. Çocukların yemek seçmesinin, ebeveynlerin hem fiziksel ve mental olarak yorulmalarına hem de zaman kaybı yaşamalarına neden olduğu söylenilebilir. Çocukların ayrımcılık algısı, ebeveynlerin duygusal olarak zorlandıklarını ve kendilerini bu konuda sorguladıklarını göstermektedir. Katılımcıların bazıları ise farklı yaşlara ve ilgi alanlarına göre etkinlik planlama, ergenlik döneminde iletişim kuramama ve inatlaşma noktasında zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Farklı yaş ve ilgi alanlarına göre etkinlikleri planlama ve düzenleme zorlukları, her çocuğun mutlu ve memnun olmasını sağlamayı zorlaştırabilir. Bu durumda ebeveynlerin duygusal ve mental olarak yıprandıkları ifade edilebilir. Ergenlik döneminde ebeveynler, birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Ergenlik dönemi, gençlerin kimlik arayışı içinde oldukları bir süreçtir ve bu durum ebeveynlerle çatışmalara ve iletişim problemi yaşanmasına neden olabilmektedir. Bazı çocuklar bireyselleşme çabasının bir parçası olarak inatlaşma içerisinde olabilmektedir. Özellikle istedikleri şeyleri yaptırma konusunda ebeveynlere

zorluk yaşatabilmektedirler. İnatlaşmanın artması durumunda ebeveynlerin stres, tükenmişlik, üzüntü, gerilim gibi psikolojik sorunlar yaşayacağı söylenilebilir. Katılımcıların bazıları ise çocukları için sürekli kaygılandıkları için bunun kendileri için zorluk olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumda da ebeveynlerin psikolojik olarak yıprandıkları söylenilebilir.

Katılımcılara ebeveynlikte karşılaştığınız zorlukları aşmak için hangi stratejileri uyguluyorsunuz sorusu sorulmuş ve katılımcıların bazıları çocuklarla iletişim kurarak, çocuklara farklı yemekler ve etkinlikler planlayarak zorlukları aşmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir Katılımcıların bazıları ise zorlukları aşamadıklarını, psikolojik ve sosyal destek aldıklarını/alacaklarını ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin gerektiğinde yardım almaları, hem kendi sağlıklarını hem de çocuklarının sağlıklarını olumlu yönde etkileyeceği söylenilebilir. Katılımcıların ebeveynlikte karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla baş etme stratejilerine ilişkin tematik veriler Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Ebeveynlikte Karşılaştıkları Zorluklar ve Baş Etme Stratejilerine İlişkin Görüşleri

Ebeveynlikte Karşılaşılan Zorluklar ve Baş Etme Stratejileri ile İlgili Tema ve Alt Temalar	Katılımcılar	F
Ebeveynlikte Karşılaşılan Zorluklar		
Duygusal yük	K2, K3, K10	3
Zamanı iyi yönetememe	K1, K2, K4, K5, K7	5
Çocuklara yeterli vakit ayıramama	K2, K7, K8, K10	4
Çocukların yemek seçmesi	K2, K3, K6, K8, K10	5
Ayrımcılık algısı	K1, K3, K6, K7	4
Her çocuğa farklı etkinlik planlama	K1, K2, K3, K7	4
Ergenlik döneminde iletişim sorunu	K1, K3, K6	3
İnatlaşma	K4, K9	2
Kaygılanma	K10, K11	2
Baş Etme Stratejileri		
İletişim kurma	K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, K9, K11	9
Farklı yemekler ve etkinlikler planlama	K2, K3	2
Sosyal ve psikolojik destek alma	K3, K4, K6, K7, K8, K11	6
Ceza verme, otoriter davranma	K4, K6, K9, K11	4

Katılımcıların ebeveynlikte yaşadıkları zorluklara ilişkin ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

“Çalışan bir anne çok zorluk yaşıyor. Onun evde olduğu sürelerde sen evde olmuyorsun mesela buna üzülüyorsun. (...). Akademisyen olduktan sonra da dediğim gibi **beraber olmamız gereken süreçlerde işte olduğum zaman çok üzülüyordum**. Okula gidilmesi gerekiyor sen gidemiyorsun başka birini göndermek zorunda kalıyorsun. Ya eşimi gönderiyorum veyahut da bir keresinde halasını göndermiştim. Çocuğumla olmak istediğim yerlerde olamamak beni zorlamıştır.” (K2)

“En zorlandığım şey **yemek seçiyorlar**. Yemek seçtikleri zaman evde yemek olsa da ekstra yemek yapmak zorunda kalıyorsun, bazen de o yemeği yesin alışsın diyorsun yapmıyorsun yemiyor aç kalıyor içime sinmiyor. Açıkçası yemek konusunda zorlanıyorum.”(K3)

Ayrımcılık yaptığımı bazen evet en büyük sıkıntımız bu. Bazen çocuklar işte **ayrımcılık** yaptığımı düşünüyor. Anne işte abiye onu yaptın bana yapmadın ya da kardeşime en güzel şey aldın bana almadın. Belki çocukluk böyle kendi iş dünyalarında ayrımcılık yaptığımı düşünüyorlar ama büyüdükçe anlayacaklar yapmadığımı. Adil bir anne olduğumu düşünüyorum ama bilemiyorum.” (K6)

“Büyük oğlumun **ergenlik çağında olup onunla iletişimim de zorlanmam**. En büyük zorluğum o. Çocuğun eğitim konusunda özellikle, ergenliğe adım atması, ergenliği biraz ağır geçirmesi, orada biraz çatışma yaşamamız.”(K1)

“Mesela yaşları arasında da çok fark var. 6,5 yaş var. **Birinin hoşlandığı etkinlikten diğeri hoşlanmıyor. Onlar da bir zorluk benim için**. Zorla bir yerlere götürüyorum birini o da var. (K2)

“En büyük zorluk **inatlaşma**. Çok sağlam bir **inatlaşma** ve direnç geliyor zamanla. Daha küçükken çok daha rahat yaptırabildiğiniz çok daha rahat yönlendirebildiğiniz çocuğunuzu büyüdükçe özellikle belirli dönem zarfların kesinlikle başa çıkamıyorsunuz en azından ben başa çıkamıyorum ve yönlendiremiyorsunuz bile. Çocuğum öyle yönlendirmesi çok zor bir çocuk değildi ama şu anda yönlendiremiyorum. Mesela bir şeye takılı kaldıysa onu oradan çıkaramıyorum.” (K4)

Ebeveynlikte karşılaşılan zorluklar, hem fiziksel hem de duygusal olarak ebeveynleri etkileyebilmektedir. Akademisyen ebeveynler, zaman yönetimi ve çocuklarına yeterince vakit ayıramama konularında büyük sıkıntılar yaşayabilmektedir. Çocukların yemek seçiciliği, ayrımcılık algısı, farklı yaş ve ilgi alanlarına göre etkinlikler planlama, ergenlik döneminde iletişim zorlukları ve inatlaşma gibi konuların, ebeveynleri duygusal ve mental olarak yıprattığı ifade edilebilir.

Ebeveynlikte karşılaşılan zorluklarla başa çıkmak için çeşitli stratejilerin uygulandığı görülmektedir. Katılımcıların zorluklarla baş etme stratejilerine ilişkin ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

“Sakince konuşmaya çalışıyorum. Neden öyle yaptığını anlamaya çalışıyorum, çözmeye çalışıyorum. Orada alternatif sunmaya çalışıyorum. O an aklıma gelen bütün yöntemlerde çözüm bulamazsam ceza vermeye geçiyorum.” (K4)

“Her ikisine de farklı etkinlikler düzenliyorum. Farklı yemekler yapıyorum. Biri mesela sinemaya gitmeye hoşlanıyorsa beraber onunla sinemaya gidiyoruz. Diğeri arkadaşları ile takılmaya hoşlanıyorsa arkadaşları ile gönderiyorum. (K2)

*“Ben **profesyonel destek aldım**.(...). Şöyle, zorda kaldığım dönemde açıkçası psikolojik destek almak daha mantıklı geliyor bana. (...). Kendiniz baş etmekteyse. Çünkü baş edemiyorsun çoğu zaman.” (K8)*

“Ama tabii ki o sinir krizleri, inatlar, onu giymeyeceğim falan. Onlar oluyor. Bazen huyuna gidiyoruz. Bazen kızıp hayır, şimdi çıkmamız gerekiyor ve çıkacağız deyip despotca yapıyoruz.” (K9)

3. Çocukların Sosyokültürel, Manevi ve Akademik Eğitimi

Katılımcılara çocuklarının sosyokültürel eğitimine ve toplumsal değerlerin kazandırılmasına nasıl katkıda bulundukları sorulmuş ve katılımcıların bazıları rol model olma tekniği ile çocukların eğitimine katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Rol model olmak, çocuklar için önemli bir öğrenme aracıdır çünkü çocuklar, ailelerinden gördüklerini taklit ederek öğrenmektedir (Aslan ve Harput, 2017). Katılımcıların rol model olma tekniğini kullanması, çocukların sosyokültürel değerleri kalıcı bir şekilde

kazanmalarında etkili olmaktadır denilebilir. Katılımcıların bazıları hikâyelerle küçük yaştaki çocuklarının eğitime katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Bu durum ebeveynlerin ilgi çekici, eğlendirici ve kalıcı bir şekilde değerlerin kazandırılmasını sağladıklarını göstermektedir. Katılımcıların bazıları ise sosyal ortamlara girme, ödül ve ceza yöntemleri ile de çocukların eğitimlerine katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Çocukların sosyal ortamlara girerek toplumsallaşmalarına katkı sağlandığı söylenilebilir. Bu şekilde çocuklar toplumun normlarını ve değerlerini de kazanmış olmaktadırlar. Katılımcıların tamamı çocuklarının davranışlarını yönlendirirken yani neleri yapmaları ya da yapmamaları gerektiğini, toplum içinde nasıl davranmaları gerektiğini ödül ve ceza yöntemleri kullanarak öğrettiklerini belirtmişlerdir. Ödül istenilen davranışların tekrarını sağlarken ceza istenilmeyen ya da yanlış olan davranışlarının engellenmesini sağlamaktadır. Katılımcıların bazıları özellikle büyüklere saygı gösterme, elini öpme, güzel hitap kullanma gibi kültürel değerlerin aktarımında rol model olduklarını ancak bu konuda yanlış bir davranış sergilendiğinde önce çocuğun uyarıldığı, davranış tekrarlandığında ise ceza verilerek çocuklarının eğitime katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Bu şekilde çocukların, hangi davranışların toplum tarafından kabul görülüp hangi davranışların kabul görmediğini öğrendikleri söylenilebilir.

Katılımcılara çocukların manevi eğitime nasıl katkı sağladıkları sorulmuştur. Katılımcıların bazıları rol model olma tekniğini kullanarak, kendi manevi uygulamalarını çocuklarının gözlemlerine sunduklarını belirtmişlerdir. Örneğin, namazlarını çocuklarının göreceği şekilde kılmaları, Kur'an-ı Kerim okurken sesli okumaları, yemeğe başlarken «Bismillahirrahmanirrahim» demeleri, önemli gün ve gecelerde tesbih çekme gibi davranışlarla, çocuklarına manevi değerleri model olarak aktardıkları görülmektedir. Katılımcıların bazıları ise manevi eğitim konusunda kendilerini yeterli hissetmedikleri için bir hocadan destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu da ebeveynlerin çocuklarına en iyi şekilde rehberlik etme arayışında olduklarını ve gerektiğinde uzman yardımı almanın önemli olduğunu göstermektedir. Dışarıdan alınan destek, ebeveynin sadece kendi bilgisiyle değil, aynı zamanda uzman bir kişinin rehberliğinde çocuklarının manevi eğitimini daha sağlıklı bir şekilde yönlendirmeyi hedeflediğini de ortaya koymaktadır.

Katılımcılara çocuklarının akademik eğitimlerine nasıl katkıda bulunuyorsunuz sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çocuklarının yaşlarına göre katkılarda bulundukları görülmektedir. Katılımcıların bazıları çocuklarını en iyi öğretmen ve okullara göndererek katkı sağladıklarını belirtirken katılımcıların bazıları yetenekleri ya da istekleri doğrultusunda çeşitli kurslara göndererek katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra bazı katılımcılar çocuklarının ödevlerine yardımcı olarak, eksik oldukları konularda online platformlardaki eğitimlerden yararlandırarak katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Erken çocukluk döneminde çocuğu olan akademisyen ebeveynlerin kitap setleriyle etkinlik yaparak çocuklarının akademik eğitimlerine katkı sağladıkları görülmektedir. Katılımcıların çocuklarının akademik eğitimlerine farklı şekillerde katkı sağladıkları anlaşılmaktadır. Bu çeşitlilik, ebeveynlerin çocuklarının eğitimine ne kadar önem verdiklerini ve onları desteklemek için farklı yollar denediklerini göstermektedir. Katılımcıların çocukların sosyokültürel, manevi ve akademik eğitimlerine katkılarına ilişkin tematik veriler Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Çocukların Sosyokültürel, Manevi ve Akademik Eğitimlerine Katkılarına İlişkin Görüşleri

Çocukların Sosyokültürel, Manevi ve Akademik Eğitimi ile İlgili Tema ve Alt Temalar	Katılımcılar	F
Çocukların Sosyokültürel Eğitimi		
Rol model olmak	K1, K2, K4, K5, K7, K10	6
Hikâyelerle öğretme	K4, K5	2
Sosyal ortamlara girme	K4, K6, K9, K10	4
Ödül ve ceza yöntemi ile öğretme	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11	11
Çocukların Manevi Eğitimi		
Destek alma	K6, K7, K10	3
Rol model olmak	K1, K2, K3, K4, K5	3
Çocukların Akademik Eğitimi		
En iyi öğretmen ve okullara gönderme	K1, K3, K8, K10	4
Yetenekleri doğrultusunda yönlendirme	K1, K6, K7, K10, K11	5
Birlikte ödev yapma	K3, K4, K5, K6, K8, K10	6
Kitaplarla etkinlik yapma	K4, K9, K10	3

Katılımcıların çocukların sosyokültürel eğitimlerine katkıları ile ilgili ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

“Biz kendi davranışlarımızla **rol model oluyoruz**. Zaten en çok eğitildiği kısım muhtemelen görerek. En çok onlara o şekilde örnek oluyorsun. En çok o şekilde eğitiyorsun onları. (...). Bazı şeyleri de özellikle **kitaplarla yönlendirmeye çalışıyoruz**. Örneğin ilkokula başlayacağı zaman, yardımseverlik, arkadaşlarıyla bir şeyler paylaşma vesaire vesaire. Bazı şeyleri de özellikle kitaplarla yönlendirmeye çalışıyoruz. (Hikâye kitaplarıyla mı?) **Hikâyelerle aynen.**” (K4)

“Çocuğumun kitapları sevmesini istiyorum. Çünkü hayatı hayattan öğrenecek bir de kitaplardan öğrenecek bence. Bütün her şeyi deneyimleyemez. Bütün duyguları, bütün olayları. Ama ne kadar çok okursa ve gezerse o kadar çok hayata erken atılır. Hayata karşı daha kolay adapte olur diye düşündüğüm için **her gittiğim yere götürüyorum, gezdirmeye çalışıyorum**. Kitap okumayı çalışıyorum.” (K9)

Katılımcılar, çocuklarının sosyokültürel eğitimine ve toplumsal değerlerin kazandırılmasına katkı sağlamak için çeşitli yöntemler kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunlar arasında en yaygın yöntemlerin, rol model olmak, hikâyelerle eğitim, sosyal ortamlara katılım ve ödül-ceza uygulamaları olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarının manevi eğitimlerinde farklı stratejiler benimsedikleri görülmektedir. Katılımcıların çocukların manevi eğitimlerine katkıları ile ilgili ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

“Eşimle **rol model olmaya çalışıyoruz** her şeyden önce. Kuran-ı Kerim okurken sesli okuyorum, namazı kapı açık kılıyorum ben, görecekleri yerde.” (K2)

“...işte insanlara nasıl yardım etmesi gerektiği, **en basiti yemeğe başlarken “Bismillahirrahmanirrahim” denir**, bir şey için **Allah’a böyle şükrederiz**, şöyle dua ederiz, böyle namaz kılarız ya da işte birisi konuşurken sözü kesilmez, şu yapılmaz bu yapılmaz. Hem nezaket olarak hem görgü kuralları olarak hem dini olarak.

“Dışarıdan destek alıyorum. Kur’an’ı Kerim mesela. Ben bilmiyorum ama bunun için bir hoca tutuyorum. Hani öğrensın o diye.” (K7)

Katılımcıların çocukların akademik eğitimlerine katkıları ile ilgili ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

*“İkisi de özel okulda. Zamanlarının yüzde ellisi akademik derslerle geçse de yüzde ellisi yeteneğe bağlı derslerle geçiyor. Yani ikisine de verdiğim akademik destekte yaptığım en iyi şey döneminin **en iyi sınıf öğretmenlerini, ilkokul öğretmenlerini bulmak** oldu.” (K1)*

*“Biz okula gitmeden önce bazı setler kullanıyorduk, **yaş grubuna göre bazı setler** alıyorduk. O setlerle de o dönemde **yapabileceği etkinliklere yönlendiriyordu**. Bu zamana göre bir çizgi çalışması olabilir, bir renk çalışması olabilir, bir hayvan eşleştirme olabilir, o kitap setleriyle yönlendirmeye çalışıyorduk. (...). Özellikle yolculuklarda, dönem dönem bir misafirlikte hemen yanıma o tarz kitapları gene alıyorum boyama, eşleştirme kendimce o yaş grubuna göre olan akademik şeylerle çalışıyoruz.” (K4)*

*“Şöyle ben akademik anlamda zaten çocuğun gelişimi için işte bu süreç içerisinde var olan **aktivite kitaplarıyla** çocuğa akademik bir katkı sağladığımı düşünüyorum bunları yaparak. Bunun dışında kurslarla işte **jimnastik, İngilizce gibi kurslarla** onu desteklediğimi düşünüyorum. Günlük ödevlerinin yapılmasına ekstra yardım ediyorum. Birlikte yapıyoruz.” (K10)*

Katılımcıların çocuklarının akademik eğitimine katkı sağlama yöntemleri, her çocuğun bireysel ihtiyaçlarına göre şekillenen bir yaklaşımı benimsemektedir. Eğitimde sadece okul başarısını değil, çocuğun bireysel yetenekleri ve ilgi alanlarını da destekleyerek daha kapsamlı bir gelişim süreci sunulduğu görülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının eğitiminde aktif bir şekilde yer alması, onların akademik başarılarına önemli katkılarda bulunduğu söylenilebilir.

4. Ebeveynlikte Yararlanılan Destek ve Kaynaklar

Katılımcılara ebeveynlik becerilerinizi geliştirmek için hangi destek ve kaynaklardan yararlandıkları sorulmuş ve katılımcıların bazıları hem kişisel

gelişim kitaplarından hem de ebeveynlikle ilgili kitaplardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Kişisel gelişim ve ebeveynlik kitaplarından yararlanma davranışı ebeveynlerin çocuklarını daha bilinçli ve bilgili bir şekilde yetiştirmek istediklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra bazı katılımcılar sosyal medyada alanında uzman kişileri takip ettiklerini, psikologlardan destek aldıklarını ve çeşitli eğitim ve seminerlere katıldıklarını/katılmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu şekilde ebeveynlerin güncel bilgilerle, yeni yöntem ve yaklaşımlarla kendilerini geliştirerek çocuklarının çok yönlü gelişimlerine sağlıklı bir şekilde katkı sağlayacakları düşünülmektedir. Katılımcıların bazıları ise aile büyüklerinin, çocuğu olan arkadaşlarının tecrübelerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların, çocuklarının eğitim ve gelişiminde aile büyüklerinin ve çocuğu olan arkadaşlarının tecrübelerinden yararlanmaları, sosyal destek ağlarının ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına daha iyi bir gelecek sunmak için sadece kendi bilgilerine değil, çevrelerindeki insanların tecrübelerine de güvendiklerini ve bu tecrübelerden faydalandıklarını göstermektedir. Katılımcıların ebeveynlikte yararlandıkları destek ve kaynaklara ilişkin tematik veriler Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Ebeveynlikte Yararlandıkları Destek ve Kaynaklara İlişkin Görüşleri

Ebeveynlikte Yararlanılan Destek ve Kaynaklar ile İlgili Tema ve Alt Temalar	Katılımcılar	F
Yararlanılan Destek ve Kaynaklar		
Kişisel gelişim kitapları okuma	K2, K3, K4, K5, K7	5
Ebeveynlikle ilgili kitaplar okuma	K3, K7, K8, K9, K11	5
Sosyal medyada uzmanları takip etme	K1, K2, K3, K4, K6	5
Psikologlardan destek alma	K2, K4, K6, K9, K10	5
Eğitimlere katılma	K5, K8, K9, K11	4
Aile büyüklerinden destek alma	K2, K3, K7, K10, K11	5
Çocuğu olan arkadaşlara danışma	K2, K3, K9	3

Katılımcıların ebeveynlikte yararlandıkları destek ve kaynaklara ilişkin ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

“Sorunlar karşısında nasıl davranacağım konusunda arkadaşlarla konuştuk. Mesela böyle bir sorunumuz olduğu zaman nasıl hareket edeyim diye **sorduğum arkadaşlarım olmuştur**. Çocukları olan annelere sormuşluğum vardır.” (K2)

“Son zamanlarda **sosyal medya** kullanıyoruz. **Sosyal medyada takip ettiğim psikologlar var çocuk gelişimciler var** onlarında sayfalarını takip ediyorum arada güzel bilgiler alıyorum açıkçası.” (K3)

“**Aile eğitimleri** aldım. Çocukların gelişim süreçleriyle alakalı, hâlâ alıyorum. Bununla ilgili bir çocuğum dolayısıyla onun farklı bir durumu olduğu için çok sayıda eğitim aldım, o alandaki bütün literatürü de taradım hatta. **Hem kitap hem seminerler**, bireysel aile eğitimleri, **pedagoglarla, psikiyatri uzmanları, çocuk gelişimi uzmanlarıyla beraber eğitimlere** çok katıldım. Hatta en son bundan bir bir buçuk ay önce eğitime tekrar katıldım.” (K5)

“Uzmandan destek almadım ama **sürekli kendimi geliştirmek için kitapları okuyorum**. Özellikle çocuk gelişimi kitaplarını çok okuyorum. Ebeveyn tutumlarıyla ilgili kitapları okuyorum. Ebeveynliğe yönelik kitapları okuyorum. Daha çok **kişisel gelişim kitapları** okumaya çalışıyorum.” (K7)

Katılımcılar ebeveynlik becerilerini geliştirmek için çeşitli kaynaklardan yararlanmaktadırlar. Bu kaynaklar arasında kişisel gelişim ve ebeveynlik kitapları, sosyal medyada uzman kişileri takip etme, psikologlardan destek alma, eğitim ve seminerlere katılma, aile büyüklerinin ve çocuğu olan arkadaşlarının tecrübelerinden faydalanma yer almaktadır. Bu çeşitlilik, ebeveynlerin çocuklarını daha bilinçli, bilgili ve çok yönlü bir şekilde yetiştirme çabalarını göstermektedir.

5. Akademik Kariyer ve Ebeveyn Olma

Katılımcılara ebeveyn olmanın akademik kariyerleri üzerindeki etkilerinin neler olduğu sorulmuş ve katılımcıların tamamı anneliğin ön planda olduğunu ve anne olmanın akademik ilerlemeyi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların bazıları çocukla ve ev işleriyle ilgilendikleri için çalışma yapamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum akademisyen annelerin akademik

kariyerlerinde ilerleme noktasında zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Katılımcıların akademik kariyer ve ebeveynliklerine ilişkin tematik veriler Tablo 6’ da gösterilmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Akademik Kariyer ve Ebeveynliklerine İlişkin Görüşleri

Akademik Kariyer ve Ebeveynlik ile İlgili Tema ve Alt Temalar	Katılımcılar	F
Ebeveyn Olmak ve Akademisyenlik		
Çalışma yapamama	K1, K3, K4, K10	4
Anneliğin ön planda olması	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11	11
Akademik kariyerde ilerleyememe	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11	11

Katılımcıların akademik kariyer ve ebeveynliklerine ilişkin ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

*“Yapı olarak bölünemiyorum. Bir alanda uzmanlaşmak gerekiyor. O yüzden de yüksek lisans yaptım doktora devam edemedim. Tembellik belki de kişiden kişiye değişebilir. Daha fazla çocuklarla vakit geçirmek adına iki işi yürütmek zor oldu. Eve iş getirdiğimiz için **akademisyenlik geri planda kaldı.**” (K3)*

*“Yapamıyorum zaten, uzun zaman önce onu bıraktım ben. Çünkü yapamıyordum, akşam da gelince bu defa çocuk ilgi istediği için, çocuğun ya uyuduğu saatte yapmam lazım, uyumadığı zaman yaptığımda tamamen o da bilgisayarın başına geldiği için o yüzden çok yapamıyorum. (Bu durum akademisyenlikte ilerlemenizi etkiliyor o zaman) Otomatikmen etkiliyor. **Otomatikmen olumsuz etkiliyor.**” (K4)*

“Mesleki anlamda sorun yaşadım. Çocuklarıma daha fazla vakit kazandırabilmek için akademik anlamda ben geri durdum. Öyle diyebilirim. Yani akademinin içindeyim. İçinde on yıldır akademinin içindeyim. Ama deseniz ilerleme... Yani şöyle söyleyeyim. Çocuklarım olduktan sonra akademiye daha az vakit ayırdım.” (K7)

Katılımcıların bazıları evde akademik olarak bir şeyler yapamadığını ifade ederken bazı katılımcılar eve iş götürmenin (sınav kâğıtlarını okuma, makale

yazma, derse hazırlık yapma gibi) aile ilişkilerini zedelediğini, çocuklara yeterli vakit ayıramadıkları için çocukların üzüldüklerini ve sitem ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, ebeveynlerin hem akademik sorumluluklarını yerine getirmeye çalışırken hem de aile içindeki ilişkilerde denge kurmaya çalışmaları büyük bir zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Katılımcıların ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

*“Benim en büyük yaşadığım sıkıntı **eve iş götürmek**. Diğer meslek gruplarında da var. Ben sınav kağıtları ya da sistemsel şeyleri götürüyorum. Projelerini götürüyorum. Çocuklarda şimdi **yine mi diye söyleniyorlar**.” (K6)*

*“**Yeter artık yine mi ders çalışıyorsun diyorlar**. Zaten uyuyacağız diyorlar. Bizimle oynaman gerekiyor diyorlar. Kapat artık bilgisayar diyorlar. **Onların zamanından aldığınızı düşünüyorlar**.” (K7)*

*“Eşimin çok bu konuda sıkıntı yaşadığını düşünmüyorum. Ama çocuklarımın taleplerine cevap veremediğim için bu konuda **bana sitem ettiklerini düşünüyorum**.” (K10)*

Katılımcılardan K3 mental ve fiziksel olarak yorgun olduğunda çocuğuna yeterli ilgi gösteremediğini ve ilgiyi sürdürmede zorluk yaşadığını “Bazen savsakladığım zamanlar oluyor. Yorgun olduğum okuldan döndüğüm zamanlar mesela bana bir şeyler okuyor açıkçası dinliyor gibi yapıyorum. Evet diyorum geçiştiriyorum. Aslında kendimi veremiyorum ya da o esnada gözümü dinlendirmek istiyorum.” sözleriyle dile getirmiştir.

Katılımcıların bazıları ise ebeveynlikte çocuk bakmanın değil ancak toplumsal olarak kadınlara yüklenen sorumluluklardan yani toplumsal cinsiyet örüntülerinden dolayı yorulduklarını ve akademiye zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar kadın olarak erkek akademisyenlerden daha dezavantajlı olduklarını, eşi akademisyen olan katılımcıların eşlerinin akademik anlamda daha fazla çalışabildiklerini ancak bu süreçte bütün sorumlulukların kendilerine kaldığı için daha fazla yorulduklarını dile getirmişlerdir. Katılımcıların ifadelerinin bir kısmı aşağıda verilmiştir.

*“Eşimde akademisyen olduğu için birimizden biri fedakârlık zorunda kalıyor. Her ikimizde çalışmıyor. **Genelde eşim çalışıyor**. Öyle olunca*

bütün sorumluluk çocukların ödevleri işte diğer şeyler bir tek ebeveyn üzerinde kalıyor, yorucu oluyor.” (K3)

*“Çocuğa verdiğim günlük bakımda zorlanmıyorum. Zevkle yapıyorum. Ama bütün aileye bu bakımı verebilecek olmak beni zorluyor. Çünkü sadece çocuğa değil. Keşke tek sorumluluk çocuk olsa. Çekirdek aileye ve geniş aileye temizlik, yemek konusunda bakım vermek görüyorum. Yani günlük şeyler seni çok zorlamıyor. Çocukla ilgili rutinler değil. Ama onun dışında toplumun bizlere, **toplumun kadına yüklettiği o ağır sorumluluklar** yoruyor insanı.” (K9)*

*“Kadın akademisyenler olarak kesinlikle dezavantajlıyız. Çünkü gerçekten 0-3 yaşta anneye ihtiyaç duyan, daha doğrusu çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilecek birinci kişi anneyken, burada babaların ya da erkek akademisyenlerin bu kadar çok yıpranmadığını, bu kadar çok vakit harcamadığını düşünüyorum. O yüzden **kadınlar olarak akademide bu yönden çok dezavantajlı olduğumuzu düşünüyorum.**” (K11)*

Katılımcıların ifadeleri kadın akademisyenlerin, sadece çocuk bakımı gibi fiziksel sorumluluklarla değil, aynı zamanda toplumsal olarak kadınlara yüklenen ev işleri, aile bakımını üstlenme gibi rollerle de baş etmek zorunda kalmaları, onların akademik çalışmalara odaklanmalarını engellediğini göstermektedir. Bu durum, kadınların kariyerlerini ilerletme konusunda ciddi bir zorluk yaşamasına yol açmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin dayattığı bu ekstra yükler, özellikle akademik dünyada, kadınların daha fazla stres altında olmalarına ve zamanlarını verimli bir şekilde yönetmekte zorlanmalarına neden olmaktadır. Bu durumda akademisyen anneler çocuklarına yeterli vakit ayıramadıkları ve psikolojik olarak kendilerini tam bir iyilik içinde hissetmedikleri için kendilerini yetersiz gördükleri görülmektedir.

SONUÇ

Kadın akademisyenlerin ebeveynlik algılarını ve akademik kariyerlerini inceleyen bu araştırmanın bulgu ve sonuçları araştırmaya katılan 11 katılımcının yanıtları doğrultusunda elde edilmiştir. 11 katılımcı için geçerli olan sonuçlarda genelleme amacı güdülmemiştir. Her bir katılımcının

yanıtları kendi içerisinde değerlendirilmiş ve araştırma için önemli detaylar vurgulanmıştır.

Verilerin analizi ve yorumlanması sürecinde elde edilen sonuçlar, araştırmanın amacını desteklemektedir. Katılımcıların bazı konularda verdikleri yanıtlar ile literatürün örtüştüğü görülürken, bazı konularda ise konunun daha önce yapılmaması nedeniyle yeterli literatüre rastlanılmamıştır.

Araştırmaya katılan akademisyen ebeveynlerin en güçlü yönlerinin çocuklarının günlük ihtiyaçlarını aksatmadan karşılayabilme, pratiklik-hız kazanma, empati yapabilme, zamanı iyi değerlendirebilme ve otoriter olma gibi durumlar olduklarını belirtmişlerdir. Belkis ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırmada katılımcıların avantaj olarak iyi organize olduklarını belirtmişlerdir (Belkis, 2016).

Akademisyen ebeveynlerin en zayıf yönleri olarak daha çok mental ve duygusal yönden zayıflık, endişe ve kaygılı olma ve zaman yönetimi zorluğu ve tahammüllerinin azalması gibi durumlar yer almaktadır. Yiğit ve arkadaşları tarafından hemşire akademisyenler üzerinde yapılan bir araştırmada ise zaman yönetimi konusunda akademisyen ebeveynlerin dezavantajlı oldukları belirlenmiştir (Yiğit vd., 2021). Başka araştırmalarda da akademisyen ebeveynlerin çocuklarına olduğu kadar kendilerine de zaman ayıramadıkları ve bu yönlerinin dezavantaj olarak tanımlandığı belirlenmiştir (Jensen, 2014; Masika vd., 2014).

Akademisyen ebeveynlerin güçlü yönlerin analiz edilmesi, ebeveynlerin kendilerini daha iyi tanımlarına ve çocuklarına daha iyi bir şekilde destek olmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca ebeveynlerin zayıf yönlerine dikkat edilmesi, ebeveynlerin kendilerini daha iyi tanımları ve çözüm arayışlarına girmeleri açısından önem arz etmektedir.

Araştırmada yer alan ebeveynlerin karşılaştıkları zorlukların başında çocuklarına yeterince zaman ayıramamaya rağmen bazı katılımcıların ise duygusal yorgunluk, kardeşler arası ayrımcılık düşüncesi, inatlaşma gibi durumların varlığından bahsetmişlerdir. Pek çok araştırmalarda da zorlanılan durumlar içerisinde çocuklara yeterince vakit ayıramadığı ebeveynlerin bu konuda zaman ayırmak için kendi zamanlarından ödün verdikleri bu da ebeveynlerde duygusal ve ruhsal problemler oluşturduğu sonucuna varılmıştır (Yiğit vd.,

2021; Beigi vd., 2018) Ebeveynlerin bu tür zorluklarla başa çıkabilmeleri için kendilerine ve çocuklarına daha fazla zaman ayırmaları, destek aramaları ve zaman yönetimi stratejileri geliştirmeleri önem taşımaktadır.

Katılımcılar, çocuklarının sosyokültürel eğitimine ve toplumsal değerlerin kazandırılmasına katkı sağlamak için çeşitli yöntemler kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunlar arasında en yaygın yöntemlerin, rol model olmak, hikâyelerle eğitim, sosyal ortamlara katılım ve ödül-ceza uygulamaları olduğu görülmektedir. Araştırma sorumuz ve sonuçlarımıza yönelik benzer ya da karşıt literatürde çalışmalara rastlanılmamıştır.

Katılımcıların ebeveynlik becerilerini geliştirmek için çeşitli kaynaklardan yararlandıkları tespit edilmiştir. Bu kaynaklar arasında kişisel gelişim ebeveynlik kitapları, sosyal medyada uzman kişileri takip etme, psikologlardan destek alma, eğitim ve seminerlere katılma, aile büyüklerinin ve çocuğu olan arkadaşlarının tecrübelerinden faydalanma yer almaktadır.

Katılımcıların bazıları evde akademik olarak bir şeyler yapamadığını ifade ederken bazı katılımcılar eve iş götürmenin (sınav kâğıtlarını okuma, makale yazma, derse hazırlık yapma gibi) aile ilişkilerini zedelediğini, çocuklara yeterli vakit ayıramadıkları için çocukların üzüldüklerini ve sitem ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, ebeveynlerin hem akademik sorumluluklarını yerine getirmeye çalışırken hem de aile içindeki ilişkilerde denge kurmaya çalışmaları büyük bir zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Yiğit ve arkadaşları araştırmamıza paralel olarak akademisyen annelerin çocuk sahibi olunca akademik ilerleme süreçlerinin yavaşladığı belirtilmektedir (Yiğit ve ark. 2021). Anne akademisyenler üzerinde yapılan başka bir araştırmada kariyere engel olunan durumun annelik olmadığı, anneliğe bağlı oluşan toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının sonucunun olduğunu vurgulamıştır (Belkis, 2016). Akademisyenlik ve annelik üzerine yapılmış bir çalışmada ise katılımcıların günlük yaşamlarının büyük kısmını akademik hayattaki görevlerine, sorumluluklarına ve çalışmalarına ayırmalarına rağmen kendilerini hâlâ yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir (Memiş Doğan ve Temiz Arslan, 2023). Akademik kariyerle ebeveynliğin birbirini zorlayıcı iki alan olduğu ve özellikle annelik sorumluluklarının, kadın akademisyenlerin kariyer hedeflerine ulaşmalarını engelleyebildiği ortaya çıkmaktadır.

Bu sonuçlara göre, akademisyen annelerin iş-yaşam dengelerini desteklemek amacıyla daha esnek çalışma saatlerinin sunulması ve kurumlar tarafından uzaktan çalışma ile hibrit çalışma modellerinin teşvik edilmesi önerilmektedir.

Zaman yönetiminde problem yaşayan anneler için ise; zamanı daha verimli kullanabilmeleri için eğitim seminerleri düzenlenebilir. Bilinçli zaman yönetimi stratejileri geliştirilerek aile ve akademik sorumlulukları dengeleme yolları sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aslan, Y. ve Harput, M. B. (2017). Çocuk eğitimi ve kitap okuma alışkanlığı üzerindeki aile etkisi: Susanna tamaro “kitaplardan korkan çocuk” örneği. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1, 17-30.
- Aytaç, M., Aytaç, S., Firat, Z., Bayram, N. ve Keser, A. (2001). *Akademisyenlerin çalışma yaşamı ve kariyer sorunları*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Araştırma Fonu İşletme Müdürlüğü.
- Baruch, Y. and Hall, D. T. (2004). Preface for the JVB special issue on careeers in academia. *Journal of Vocational Behaviour*, 64, 237-240.
- Baykal, Ü., Öztürk, H. ve Sökmen S. (2011). Akademisyen hemşirelerin örgütsel vatandaşlık davranışları ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 8(3), 52-8.
- Beigi, M., Shirmohammadi, M. and Stewart J. (2018). Flexible work arrangements and work–family conflict: A metasynthesis of qualitative studies among academics. *Hum Resour Dev Rev.*; 17(3): 314-36.
- Belkis, Ö. (2016). Anneliğin akademik kariyer gelişimine etkileri üzerine nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 250-263. Erişim adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/26a.ozlem_belkis.pdf
- Bilge, Y., Karabela, Ş.N. ve Yaşar K. K. (2020). Kadın yönetici akademisyen ve kadın sağlık çalışanlarının iş ve aile rolleri ile ilgili düşünce ve tutumlarının incelenmesi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 23(2): 333-350.
- Bornstein, M. H., and Cote, L. R. (2004). “Who is sitting across from me?” Immigrant mothers’ knowledge of parenting and children. *Developmental Psychology*, 40(5), 740–753. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.40.5.740>
- Bornstein, M. H., Putnick, D. L., and Suwalsky, J. T. D. (2003). Parenting and child development: An overview. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting* (Vol. 1, pp. 1–16). Lawrence Erlbaum Associates.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (3.Baskı). Mesut Bütün ve Selçuk Beşir (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J.W (2013). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Selçuk Beşir Demir (Çev.). Eğiten Kitap Yayınları.
- Çam, O. ve Yıldırım, S. (2010). Akademisyen hemşirelerde işe ve kuruma yönelik tutum. *J Anatolia Nurs Health Sci*, 13(2): 76-80.
- Diezmann, C. and Grieshaber, S. (2010). Gender equity in Australian universities: The role of mentoring. *Higher Education Research & Development*, 29(4), 475-487.
- Ergöl, Ş., Koç, G., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2012) Türkiye’ de kadın araştırma görevlilerinin ev ve iş yaşamlarında karşılaştıkları güçlükler. *J Higher Educ Sci*, 2(1): 43-9.
- Güler, T. (2007). Anne-baba eğitiminin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimi üzerindeki etkileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 183–203.

- Jensen, T. (2014). Mothers and the academy. *Feminist Theori*, 15(3): 345-51.
- Karakuş, H. (2016). Delik boru: Türkiye'deki akademisyen kadınlar üzerine bir analiz. *J Acad Soc Sci Stud*, 53: 533-6.
- Kümbetoğlu, B. (2017). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. (5. Basım). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- MacPhee, D., Fritz, J. J., and Miller-Heyl, J. (1996). Ethnic variations in personal social networks and parenting. *Child Development*, 67(6), 3278-3295. <https://doi.org/10.2307/1131774>
- Masika, R., Wisker, G., Dabbagh, L., Akreyi, K. J., Golmohamad, H., Bendixen, L. and Crawford, K. (2014). Female academics' research capacities in the Kurdistan region of Iraq: socio-cultural issues, personal factors and institutional practices. *Gender and Education*, 26(1), 52-69. <https://doi.org/10.1080/09540253.2013.873391>
- Memiş Doğan, M. ve Temiz Arslan, K. (2023). Akademisyenlik ve annelik: Fenomenolojik bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 629-656. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1257569>
- Mendeş M. (2017). Akademisyenlerin iş doyumlarının incelenmesi Bayburt Üniversitesi örneği. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Neuman, W. L. (2017). Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar - I. (9. Basım). Ankara: Yayınodası Yayınları.
- Özbilgin, M. and Healy, G. (2004). The gendered nature of career development in academia. *Gender, Work & Organization*, 11(2), 129-153.
- Pamuk Döşlü, E. (2024). Akademik Kariyer Sürecinde Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Deneyimleri: Fenomenolojik Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Punch, K. F. (2014). *Sosyal araştırmalara giriş: Nitel ve nicel yaklaşımlar* (3. Baskı). Dursun Bayrak, H. BaderArslan, Zeynep Akyüz (Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rice, M., Davis, S. L., Soistmann H. C et al. (2020). Challenges and strategies of early career nurse scientists when the traditional postdoctoral fellowship is not an option. *J Prof Nurs.*; 36(6): 462-8.
- Seggie, F. N. ve Bayyurt, Y. (2021). Nitel araştırma yöntemi. *Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (3. Baskı) içinde (12-24). Fatma Nevra Seggie ve Yasemin Bayyurt (Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.
- Suğur, N. ve Cangöz, İ. (2016). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve akademi kadınların konumu. *Toplum ve Bilim*, 138, 45-67.
- Ward, K. and Wolf-Wendel, L. (2012). *Academic motherhood: How faculty manage work and family*. Rutgers University Press.

- Wolf-Wendel, L. E. and Ward K. (2006). Academic life and motherhood: Variations by institutional type. *Higher Educ*; 52(3): 487-521.
- Yalçın, H. ve Demirekin, M. (2013). Lisans eğitimi alan öğrencilerin, kadın akademisyenlerin çalışma yaşamındaki durumlarına yönelik algıları. *J Higher Educ Sci*, 3(2): 166-72.
- Yıldırım, B. ve Demirkol, F. (2024). İstanbul ilindeki kadın akademisyenlerin karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma. *SDE Akademi Dergisi*, 4(1), 35-64.
- Yıldız, S. (2014). *Öğretim üyelerinin üniversite, akademisyenlik, bilimsel araştırma, öğretim ve öğrenci kavramlarına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Yıldız, S. (2018). Türkiye’de kadın akademisyen olmak. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(1), 29-40.
- Yiğit, D., Açıkgöz, A. ve Dulay, S. (2021). Hemşirelikte Akademisyen Anne Olmak: Nitel Bir Çalışma. *Eskisehir Med. J.* 2021; 2(2):89-102.